

การจัดการเพื่อการส่งออกและนำเข้า

ในยุคดิจิทัล

จัดทำโดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร. พิชามนต์ ชาณสุโข

การจัดการเพื่อการส่งออกและนำเข้าในยุคดิจิทัล

Export and Import Management in Digital Age

ผู้เขียน : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชามนต์ ชาญสุไชย

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

พิชามนต์ ชาญสุไชย.

การจัดการเพื่อการส่งออกและนำเข้าในยุคดิจิทัล = Export and import management in digital age.-- กรุงเทพฯ : [ม.ป.พ.], 2568.

184 หน้า.

1. การค้าระหว่างประเทศ. 2. สินค้าเข้า. 3. สินค้าออก. I. ชื่อเรื่อง.

382

ISBN 978-616-629-972-4

พิมพ์ครั้งที่ 1 : พฤศจิกายน 2568

ISBN(E-book) : 978-616-629-972-4

จำนวนหน้า : 184 หน้า

จัดทำโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชามนต์ ชาญสุไชย

เลขที่ 71/15 ซอยอินทามระ 40 ถนนสุทธิสาร แขวงดินแดง เขตดินแดง

กรุงเทพมหานคร 10400

โทร. 08 7444 1919

คำนำ

หนังสือการจัดการเพื่อการส่งออกและนำเข้าในยุคดิจิทัล เรียบเรียงขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกอบการเรียนการสอนวิชาการจัดการเพื่อการส่งออกและนำเข้าในยุคดิจิทัล แก่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ นักธุรกิจ และบุคคลทั่วไปที่สนใจในธุรกิจนำเข้าส่งออกสินค้าต่างๆ โดยมุ่งหวังให้ผู้ที่ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดการนำเข้าและส่งออกเบื้องต้น ซึ่งเป็นหลักสากลที่ใช้กันโดยทั่วไปและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการนำเข้าและส่งออกได้อย่างถูกต้อง

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ได้แบ่งออกเป็น 8 บท ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ขั้นตอนการเตรียมเป็นผู้นำเข้า-ส่งออก วิธีการนำเข้า-ส่งออก ออนไลน์ สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีในการนำเข้า-ส่งออก สารสำคัญในข้อตกลงทางการค้าและเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศ การเงินสำหรับการนำเข้า-ส่งออก การขนส่งระหว่างประเทศ และบทบาทและชนิดของเลตเตอร์ออฟเครดิตในวงการค้าระหว่างประเทศ โดยเนื้อหาสาระและตัวอย่างประกอบ ได้อธิบายไว้อย่างละเอียด เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นและมีแบบฝึกหัดทบทวนท้ายบท เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ฝึกทักษะหลังจากการศึกษาเนื้อหาแต่ละบท

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนำเข้าและส่งออกมากขึ้นและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง โดยผู้เขียนมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์เชิงวิชาการแก่นักศึกษาและผู้สนใจ ในโอกาสนี้ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำในการเรียบเรียงหนังสือ และขอขอบคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่ให้การสนับสนุนการผลิตผลงานทางวิชาการ โดยส่งผลให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิจาณต์ ขาญสุไชย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
สารบัญเนื้อเรื่อง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
สารบัญตาราง	(11)
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ	1
ความหมายและความสำคัญของการค้าระหว่างประเทศ	2
ความเป็นมาและวิวัฒนาการของธุรกิจระหว่างประเทศ	4
การนำเข้าและส่งออกของประเทศไทยในปัจจุบัน	7
การรวมกลุ่มทางการค้า	12
อุปสรรคทางการค้า	14
บทสรุป	17
คำถามทบทวน	18
เอกสารอ้างอิง	19
บทที่ 2 ขั้นตอนการเตรียมเป็นผู้นำเข้า-ส่งออก	20
การดำเนินธุรกิจนำเข้า-ส่งออก	20
โครงสร้างภายในของธุรกิจนำเข้า-ส่งออก	23
การเตรียมการและขั้นตอนในการประกอบธุรกิจนำเข้า-ส่งออก	33
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ	48
บทสรุป	56
คำถามทบทวน	57
เอกสารอ้างอิง	58
บทที่ 3 วิธีการนำเข้า-ส่งออก ออนไลน์	60
ความหมายและความสำคัญของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	60
ประเภทของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	63

	หน้า
ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดน	68
ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการนำเข้า-ส่งออกออนไลน์	72
บทสรุป	75
คำถามทบทวน	76
เอกสารอ้างอิง	77
บทที่ 4 สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีในการนำเข้า-ส่งออก	80
สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรศุลกากร	80
สิทธิพิเศษด้านภาษีตามความตกลงระหว่างประเทศ	89
บทสรุป	95
คำถามทบทวน	95
เอกสารอ้างอิง	97
บทที่ 5 สารสำคัญในข้อตกลงทางการค้าและเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศ	99
วิวัฒนาการและความสำคัญของ Incoterms	99
เงื่อนไขทางการค้า Incoterms 2020	102
บทสรุป	116
คำถามทบทวน	116
เอกสารอ้างอิง	117
บทที่ 6 การเงินสำหรับการนำเข้า-ส่งออก	119
แหล่งการเงินเพื่อการค้าระหว่างประเทศ	119
เงื่อนไขการชำระเงินเพื่อการค้าระหว่างประเทศ	124
บทสรุป	128
คำถามทบทวน	129
เอกสารอ้างอิง	130

	หน้า
บทที่ 7 การขนส่งระหว่างประเทศ	131
วิวัฒนาการและความเป็นมาของระบบการขนส่งสินค้าของไทย	132
ความหมายและความสำคัญของการขนส่ง	138
การขนส่งสินค้าทางทะเล	141
การขนส่งสินค้าทางอากาศ	150
บทสรุป	155
คำถามทบทวน	155
เอกสารอ้างอิง	156
บทที่ 8 บทบาทและชนิดของเลตเตอร์ออฟเครดิตในวงการค้าระหว่างประเทศ	158
ประวัติความเป็นมาของเลตเตอร์ออฟเครดิต	158
ความหมายของเลตเตอร์ออฟเครดิต	159
ประโยชน์ของเลตเตอร์ออฟเครดิต	161
ประเภทของเลตเตอร์ออฟเครดิต	163
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิธีการชำระเงินโดยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต	165
กระบวนการชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต	166
การขอแก้ไขเลตเตอร์ออฟเครดิต	173
บทสรุป	174
คำถามทบทวน	174
เอกสารอ้างอิง	176
บรรณานุกรม	178

สารบัญญภาพ

	หน้า
1.1 โครงสร้างสินค้าส่งออก ปี 2552 กับปี 2561	7
1.2 สินค้าส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรกของไทย ปี 2561	8
1.3 ตลาดส่งออกสำคัญของไทย ปี 2552 กับปี 2561	9
1.4 โครงสร้างสินค้านำเข้า ปี 2552 กับปี 2561	10
1.5 สินค้านำเข้าที่สำคัญ 10 อันดับแรก ปี 2561	11
1.6 แหล่งนำเข้าที่สำคัญของไทย ปี 2552 กับ ปี 2561	12
2.1 ผังองค์กรของการจัดตั้งแผนกส่งออก	23
2.2 ผังองค์กรของการจัดตั้งบริษัทในเครือ	24
2.3 การจัดผังองค์กรของกิจการที่มีการจัดตั้งฝ่ายต่างประเทศ	25
2.4 การจัดผังองค์กรแบบยึดหลักผลิตภัณฑ์แบบสากล	27
2.5 การจัดโครงสร้างองค์กรโดยพิจารณาจากพื้นที่	28
2.6 การจัดโครงสร้างโดยยึดหน้าที่	29
2.7 การจัดโครงสร้างแบบผสม	30
2.8 การจัดโครงสร้างองค์กรแบบแมกซ์ทริกส์	31
2.9 ขั้นตอนการจดทะเบียนพาณิชย์	34
2.10 การจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลพร้อมการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT)	35
2.11 ขั้นตอนการลงทะเบียนเป็นผู้ปฏิบัติพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการ ทางศุลกากรตามประกาศกรมศุลกากรที่ 64/2561	36
2.12 ขั้นตอนการปฏิบัติพิธีการส่งออกสินค้า	45
2.13 ขั้นตอนการปฏิบัติพิธีการนำเข้าสินค้า	48
3.1 E-Commerce Platform แบบ B2C	64
3.2 E-Commerce Platform แบบ B2B	64
3.3 E-Commerce Platform แบบ C2C	65

	หน้า
3.4 กราฟมูลค่า E-Commerce ในประเทศไทย	66
3.5 มูลค่า E-Commerce ในประเทศไทย ปี 2558-2560 และคาดการณ์มูลค่า ปี 2561	66
3.6 การเปรียบเทียบข้อมูลแพลตฟอร์ม E-Commerce ที่คนเข้ามากที่สุดในแต่ละประเทศ	71
3.7 ขั้นตอนการผ่านพิธีการศุลกากรระบบ EDI	74
3.8 ขั้นตอนในการนำเข้า-ส่งออก	75
4.1 ขั้นตอนการขอคืนอากรตามมาตรา 29	82
4.2 ข้อปฏิบัติและขั้นตอนการขอรับเงินชดเชยค่าภาษีอากร	84
4.3 ระบบสิทธิพิเศษด้านภาษีตามความตกลงระหว่างประเทศ	92
4.4 ขั้นตอนการขอหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ระบบสิทธิพิเศษทางการค้า	94
5.1 Incoterms 2020	103
5.2 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ EXW	105
5.3 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ FCA	106
5.4 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ CPT	107
5.5 แผนภาพกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ FOB	108
5.6 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ CFR	109
5.7 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ CIF	110
5.8 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ CPT	111
5.9 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ CIP	112
5.10 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ DAP	113
5.11 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ DPU	113
5.12 แผนภาพของกระบวนการส่งออกสินค้ารูปแบบ DDP	114
5.13 หน้าที่และภาระค่าใช้จ่ายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายตาม Incoterms 2020	115

	หน้า
6.1 การให้บริการแฟคตอริ่งระหว่างประเทศ	121
6.2 การชำระเงินล่วงหน้า (Advance Payment)	124
6.3 การชำระเงินด้วยการเปิดบัญชีขายเชื่อ (Open Account)	125
6.4 การเรียกเก็บเงิน (B/C = Bill for Collection)	127
6.5 การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C)	128
7.1 อัตราการขยายตัวของปริมาณการขนส่งสินค้าของประเทศไทยปี 2558-2561	131
7.2 สัดส่วนรูปแบบการขนส่งสินค้าในประเทศ ปี 2559-2561	133
7.3 ดัชนีค่าระวางเรือ (Baltic Dry Index)	146
7.4 สรุปขั้นตอนการส่งสินค้าทางเรือ	150
7.5 สรุปขั้นตอนการส่งสินค้าทางเรือ	154
8.1 ตัวอย่าง L/C ประเภทเพิกถอนไม่ได้	164
8.2 ผู้เกี่ยวข้องหลักในกระบวนการชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต	166
8.3 แผนผังวงจรของเลตเตอร์ออฟเครดิต	172

สารบัญตาราง

	หน้า
1.1 มูลค่าสินค้าออก สินค้าเข้า และดุลการค้าของไทยปี 2547-2561	1
1.2 การค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2547 – 2561	2
7.1 ปริมาณการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (พันทัน)	135

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ

ในปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศทั้งในด้านการนำเข้าและการส่งออกมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยการส่งออกเป็นวิธีหลักของการนำรายได้เข้าประเทศและการจ้างงาน ส่วนการนำเข้าทำให้แต่ละประเทศสามารถบริโภคสินค้าที่ไม่สามารถผลิตภายในประเทศของตนได้ หรือการนำเข้าสินค้าวัตถุดิบหรือเครื่องจักรส่งผลให้สามารถเพิ่มศักยภาพในการผลิตและการส่งออกสินค้าของประเทศ ซึ่งมูลค่าการนำเข้าและส่งออกจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากปัจจัยในหลายๆ ด้าน เช่น สภาพเศรษฐกิจการค้าโลก นโยบายการค้าและมาตรการทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าสำคัญ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ นโยบายของรัฐบาล เป็นต้น สำหรับประเทศไทยภาคการส่งออกสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี โดยมูลค่าสินค้าออก สินค้าเข้า และดุลการค้าของไทย ปี 2547-2561 แสดงได้ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 มูลค่าสินค้าออก สินค้าเข้า และดุลการค้าของไทยปี 2547-2561

มูลค่า : ล้านบาท Value: Million Baht				
ปี	สินค้าออก EXPORTS	สินค้าเข้า IMPORTS	ดุลการค้า TRADE BALANCE	YEAR
2547	3,873,689.6	3,801,066.6	72,623.0	2004
2548	4,438,691.0	4,754,024.6	-315,333.6	2005
2549	4,937,372.2	4,942,922.5	-5,550.3	2006
2550	5,302,119.2	4,870,186.4	431,932.8	2007
2551	5,851,371.1	5,962,482.5	-111,111.4	2008
2552	5,194,596.7	4,601,981.8	592,614.9	2009
2553	6,113,335.5	5,856,591.3	256,744.2	2010
2554	6,707,989.5	6,982,728.1	-274,738.6	2011
2555	7,077,762.2	7,786,123.0	-708,360.8	2012
2556	6,909,543.9	7,657,633.1	-748,089.2	2013
2557	7,311,089.0	7,403,904.8	-92,815.8	2014
2558	7,225,722.8	6,906,078.4	319,644.4	2015
2559	7,550,704.1	6,888,186.7	662,517.4	2016
2560	8,006,265.2	7,587,118.4	419,146.8	2017
2561	8,108,299.8	8,064,038.9	44,260.9	2018

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร (2562)

จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2561 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยอยู่ที่ 16.17 ล้านล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7 โดยมีมูลค่าการส่งออกอยู่ที่ 8.11 ล้านล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ

1.3 และมีมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 8.06 ล้านล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 ส่งผลให้เกินดุลการค้าอยู่ที่ 44,260.90 ล้านบาท ขยายตัวลดลงร้อยละ 89.4 ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 : การค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2547 – 2561

มูลค่า : ล้านบาท
Value: Million Baht

ปี	สินค้าออก Exports	อัตราการ เปลี่ยนแปลง Percentage Change	สินค้าเข้า Import	อัตราการ เปลี่ยนแปลง Percentage Change	ดุลการค้า Balance of Trade	อัตราการ เปลี่ยนแปลง Percentage Change	Year
2547	3,873,689.6	16.5	3,801,066.6	21.1	72,623.0	-61.1	2004
2548	4,438,691.0	14.6	4,754,024.6	25.1	-315,333.6	-	2005
2549	4,937,372.2	11.2	4,942,922.5	4.0	-5,550.3	98.2	2006
2550	5,302,119.2	7.4	4,870,186.4	-1.5	431,932.8	-	2007
2551	5,851,371.1	10.4	5,962,482.5	22.4	-111,111.4	-	2008
2552	5,194,596.7	-11.2	4,601,981.8	-22.8	592,614.9	-	2009
2553	6,113,335.5	17.7	5,856,591.3	27.3	256,744.2	-56.7	2010
2554	6,707,989.5	9.7	6,982,728.1	19.2	-274,738.6	-	2011
2555	7,077,762.2	5.5	7,786,123.0	11.5	-708,360.8	-157.8	2012
2556	6,909,543.9	-2.4	7,657,633.1	-1.7	-748,089.2	-5.6	2013
2557	7,311,089.0	5.8	7,403,904.8	-3.3	-92,815.8	87.6	2014
2558	7,225,722.8	-1.2	6,906,078.4	-6.7	319,644.4	-	2015
2559	7,550,704.1	4.5	6,888,186.7	-0.3	662,517.4	107.3	2016
2560	8,006,265.2	6.0	7,587,118.4	10.1	419,146.8	-36.7	2017
2561	8,108,299.8	1.3	8,064,038.9	6.3	44,260.9	-89.4	2018

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร (2562)

จะเห็นได้ว่าหัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจไทยมาจากภาคการส่งออก รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมและผลักดันการส่งออกมาโดยตลอด ภายใต้สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมของโลกในปัจจุบัน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย อาทิ กฎระเบียบด้านการค้าการลงทุน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ความผันผวนของระบบการเงิน สถานการณ์ทางการค้าต่างๆ และสถานการณ์ความไม่สงบในภูมิภาคต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้สามารถดำเนินภารกิจทางการขยายการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยได้อย่างต่อเนื่อง

ความหมายและความสำคัญของการค้าระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาตามความหมายของคำว่า “ธุรกิจระหว่างประเทศ” ที่ Charles W.L. Hill (2014) ได้ให้ไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ในเชิงพาณิชย์ที่เกิดขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ ทรัพยากรและปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตและเกี่ยวข้องกับการดำเนินการข้ามพรมแดนของประเทศต่างๆ ซึ่งเราสามารถจำแนกธุรกิจระหว่างประเทศโดยพิจารณาถึงลักษณะของกิจกรรมได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนระหว่างประเทศ

1. การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) การค้าระหว่างประเทศ เป็นการดำเนินธุรกิจทางด้านการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการข้ามพรมแดนระหว่างประเทศหนึ่งไปยัง

อีกประเทศหนึ่ง โดยองค์การการค้าโลก หรือ WTO (World Trade Organization) ได้แยกประเภทการค้าระหว่างประเทศออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 การค้าระหว่างประเทศของสินค้า (Merchandise Trade) เป็นธุรกรรมที่กระทำผ่านกระบวนการนำเข้าส่งออกสินค้าประเภทต่างๆ โดยได้แบ่งกลุ่มสินค้าออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- สินค้าเบื้องต้น (Primary Products) ได้แก่ สินค้าเกษตรกรรมและสินค้าเหมืองแร่
 - สินค้าอุตสาหกรรม (Manufactured Products) ได้แก่ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์
- ส่วนประกอบรถยนต์ เป็นต้น

- สินค้าอื่นๆ (Other Products) ได้แก่ ทองคำและอาวุธสงคราม เป็นต้น

1.2 การค้าระหว่างประเทศของบริการทางการค้า (Trade in Commercial Services) นอกเหนือจากการค้าสินค้าแล้ว ภาคบริการยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการค้าระหว่างประเทศ โดยองค์การการค้าโลกได้จัดประเภทของบริการที่มีการค้าขายกันระหว่างประเทศออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- การขนส่ง (Transport) ซึ่งครอบคลุมการขนส่งทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางอวกาศ

- การเดินทาง (Travel) ซึ่งครอบคลุมการบริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของปัจเจกบุคคล เช่น บริการด้านโรงแรมและที่พัก ด้านอาหารและเครื่องดื่ม ตลอดจนบริการด้านการศึกษา และบริการด้านสุขภาพ เป็นต้น

- บริการด้านอื่นๆ (Other Services) ซึ่งครอบคลุมบริการอื่นๆ นอกเหนือจาก 2 กลุ่มข้างต้น เช่น บริการด้านการสื่อสาร ด้านการก่อสร้าง ด้านการประกันภัย และด้านการเงิน เป็นต้น

ปัจจุบันรูปแบบการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศมีความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่มีเพียงกิจกรรมการนำเข้าส่งออกสินค้า แต่การขยายตัวของกลุ่มบริการทางการค้าทำให้รูปแบบของธุรกิจมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น ข้อตกลงการอนุญาตใช้สิทธิ (License) การให้สิทธิแฟรนไชส์ (Franchise) การทำสัญญาจ้างบริหาร (Management Contract) เป็นต้น

2. การลงทุนระหว่างประเทศ (Foreign Investment) การลงทุนจากต่างประเทศ หมายถึง การลงทุนของภาคเอกชนต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาก็ได้ โดยครอบคลุมถึงธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างที่สำคัญจากการค้าระหว่างประเทศ คือ การค้าระหว่างประเทศจะครอบคลุมถึงธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของสินค้าทางกายภาพหรือบริการทางการค้าดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การลงทุนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศโดยพิจารณาจากจุดประสงค์ของการลงทุน สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ (Foreign Direct Investment หรือ FDI) หมายถึง การลงทุนที่ผู้ลงทุนเข้าไปมีส่วนในการก่อตั้งกิจการ มีส่วนเป็นเจ้าของ มีส่วนในการควบคุมกิจการ ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ การลงทุนโดยตรงเกิดขึ้นโดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อควบคุมทิศทางการบริหารจัดการ และครอบคลุมธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้าชั้นกลาง (Intermediate Products) อื่นๆ นอกเหนือจากเงินทุนด้วย เช่น ความสามารถในการบริหารจัดการ เทคโนโลยี ทักษะของผู้ประกอบการ โครงสร้างแรงจูงใจ วัฒนธรรมองค์กร ตลอดจนโอกาสในการเข้าถึงตลาด องค์การการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) ได้ให้คำจำกัดความของการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศว่าเป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนในประเทศหนึ่งมีอำนาจในการควบคุม หรือมีความสามารถในการกำหนดทิศทางในการบริหารกิจการซึ่งตั้งอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง การลงทุนโดยตรงสื่อถึงจุดประสงค์ในการมีอำนาจควบคุมกิจการในอีกประเทศหนึ่ง โดยปกติแล้วใช้วัดจากการมีระดับการลงทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น (Equity) ที่สูงกว่าร้อยละ 10 ของทุนทั้งหมด หรือพิจารณาจากการมีความสามารถในการควบคุมสิทธิการออกเสียงในกิจการนั้นๆ (Voting Power) นอกเหนือจากการลงทุนโดยตรงในส่วนของผู้ถือหุ้นแล้ว IMF ยังรวมรายได้ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนโดยตรง ตลอดจนการกู้ยืมเงินระหว่างกิจการ (Intra-Company Loans) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการลงทุนโดยตรงด้วยเช่นกัน

2.2 การลงทุนโดยอ้อม (Indirect Investment) หรือการลงทุนทางการเงิน (Financial Investment) หมายถึง การลงทุนที่ผู้ลงทุนมิได้เข้าไปมีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจที่ไปลงทุน เช่น การถือหุ้น การให้กู้ และการลงทุนซื้อหลักทรัพย์ โดยการลงทุนโดยอ้อมแตกต่างกับการลงทุนโดยตรงที่จุดประสงค์ของการลงทุน นั้นคือการลงทุนโดยตรงเกิดขึ้นโดยผู้ลงทุนมีจุดประสงค์ในการควบคุมกิจการอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ผู้ลงทุนมีบทบาทโดยตรงในการบริหารกิจการ (Active Management) ส่วนการลงทุนโดยอ้อม ผู้ลงทุนอาจมิได้ต้องการมีบทบาทโดยตรงดังกล่าว แต่เพียงต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการลงทุนเหล่านั้น เช่น ราคาหุ้นต่อหน่วยที่สูงขึ้น ดังนั้นการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศในกลุ่มนี้จึงมักหมายถึงการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดต่างประเทศ การลงทุนในเครื่องมือทางการเงินอื่นๆ เช่น อนุพันธ์ทางการเงิน (Financial Derivatives) หรือการลงทุนในกองทุนรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

ความเป็นมาและวิวัฒนาการของธุรกิจระหว่างประเทศ

วิวัฒนาการของธุรกิจระหว่างประเทศ อาจมีการจำแนกแตกต่างกันไปแล้วแต่มุมมองของนักวิชาการแต่ละท่าน โดยการแบ่งช่วงเวลามักเป็นการอ้างอิงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของกลุ่มประเทศตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง Jones (1996) และ Dunning and Ludan (2008) ได้จำแนกเป็นช่วงเวลาต่างๆ ดังนี้

ยุคที่ 1 : การพัฒนาช่วงแรกของธุรกิจระหว่างประเทศก่อน ค.ศ. 1880 ธุรกิจระหว่างประเทศสมัยใหม่ในช่วงต้นเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 จนถึงศตวรรษที่ 18 เมื่อบริษัทการค้าของประเทศมหาอำนาจเดิม เช่น อังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส มีการแผ่ขยายกิจกรรมการค้าและการลงทุนโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลประเทศเหล่านี้ การขยายกิจการการค้าการลงทุนจึงถือเป็นการขยายอำนาจของแต่ละประเทศเพื่อแสวงหาอาณานิคมของกลุ่มประเทศทางยุโรป การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศในอุตสาหกรรมอื่นๆ เริ่มเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษแรกๆ ของต้นศตวรรษที่ 18 โดยบริษัทจากประเทศอังกฤษเริ่มเข้าไปลงทุนในการทำเหมืองทองในประเทศบราซิลในช่วงปี 1820 ตลอดจนการขยายกิจการธนาคารของประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ การพัฒนาธุรกิจระหว่างประเทศนี้มีปัจจัยทางมหภาคที่สำคัญคือ การก้าวเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศอังกฤษและประเทศอื่นๆ รวมถึงยุโรปและสหรัฐอเมริกา ความสำเร็จของประเทศอังกฤษทำให้สามารถขยายกิจการไปยังประเทศอื่นได้อย่างมากมาย รวมถึงการแพร่วัฒนธรรมของประเทศตัวเองเข้าไปด้วย ภายหลังจากการขยายอำนาจของประเทศตะวันตก ทำให้มีการปกป้องสิทธิการเป็นเจ้าของทรัพยากร โดยการร่างกฎเกณฑ์และข้อตกลงต่างๆ เพื่อปกป้องประเทศที่เป็นอาณานิคม

ยุคที่ 2 การเติบโตช่วงแรกของธุรกิจระหว่างประเทศ ค.ศ. 1880-1914 ธุรกิจระหว่างประเทศมีการขยายตัวอย่างมีนัยสำคัญ จากการเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศซึ่งเป็นปัจจัยที่เชื่อมเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ เข้าด้วยกัน บริษัทข้ามชาติในยุคแรกที่พัฒนาขึ้นในช่วงเวลานี้ ได้แก่ บริษัทการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะบริษัทในอุตสาหกรรมน้ำมัน ชา น้ำตาล ยางพารา รวมถึงอุตสาหกรรม ยา เคมี รถยนต์ ซึ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีความสำคัญต่อการขยายตัวของธุรกิจระหว่างประเทศ ได้แก่ การเติบโตของเศรษฐกิจการค้าโลกที่เกิดจากการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศและการอพยพไปตั้งถิ่นฐานของประชากรฝั่งยุโรปในประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการอพยพของชาวจีนไปสู่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเห็นได้ว่าการย้ายถิ่นฐานของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 เป็นยุคที่สำคัญของการแสวงหาอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจฝั่งยุโรป เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสนับสนุนการขยายตัวของธุรกิจจากทวีปยุโรปไปสู่ภูมิภาคต่างๆ จนทำให้เกิดการสร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในประเทศอาณานิคมไปสู่การเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลก การเติบโตของธุรกิจระหว่างประเทศเข้าสู่การชะลอตัวหลังการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและภาวะเงินเฟ้อจึงเกิดขึ้น นำไปสู่ความไม่มั่นคงของมาตรการปริวรรตทองคำ จนทำให้ระบบการเงินของเศรษฐกิจโลกด้อยประสิทธิภาพลง

ยุคที่ 3 การชะลอตัวในช่วงสงครามโลก ค.ศ. 1914-1949 การตอบรับของธุรกิจระหว่างประเทศถดถอยลงอย่างมากในทศวรรษนี้ เนื่องจากเกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เช่น น้ำมัน เหมืองแร่ ทำให้การตอบ

รับในการลงทุนของบริษัทข้ามชาติลดลงด้วย เนื่องจากการขาดเสถียรภาพของระบบการเงินจากการเลิกใช้มาตรการบริหารของค่าเงินเป็นสาเหตุที่ผลักดันให้ประเทศต่างๆ เริ่มมีการกีดกันทางการค้าและการลงทุนมากขึ้น จนทำให้สภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ของธุรกิจระหว่างประเทศในช่วงดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป

ยุคที่ 4 การฟื้นตัวหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ค.ศ. 1949-1980 ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่บทบาททางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนของสหรัฐอเมริกาโดดเด่นอย่างชัดเจนจากการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาที่เพิ่มขึ้นทำให้สหรัฐอเมริกามีบทบาทในการเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งการลงทุนและการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มมีการควบคุมจากส่วนกลางมากขึ้นโดยผ่านทางการควบคุมของแต่ละสาขานโยบายสินค้า ตลอดจนการควบคุมระดับภูมิภาค และจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว จึงมีการลดการกีดกันทางการค้าผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศจนทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค การก่อตั้งความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าแกตต์ นำไปสู่การเจรจาเพื่อลดการกีดกันทางการค้าในรูปแบบภาษีศุลกากรและมีการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มการค้าที่มีอิทธิพลต่อการค้าเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศในทวีปยุโรปในการก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community : EEC) และพัฒนาจนปัจจุบันกลายเป็นสหภาพยุโรป (European Union : EU) ทำให้สภาพแวดล้อมของธุรกิจระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น

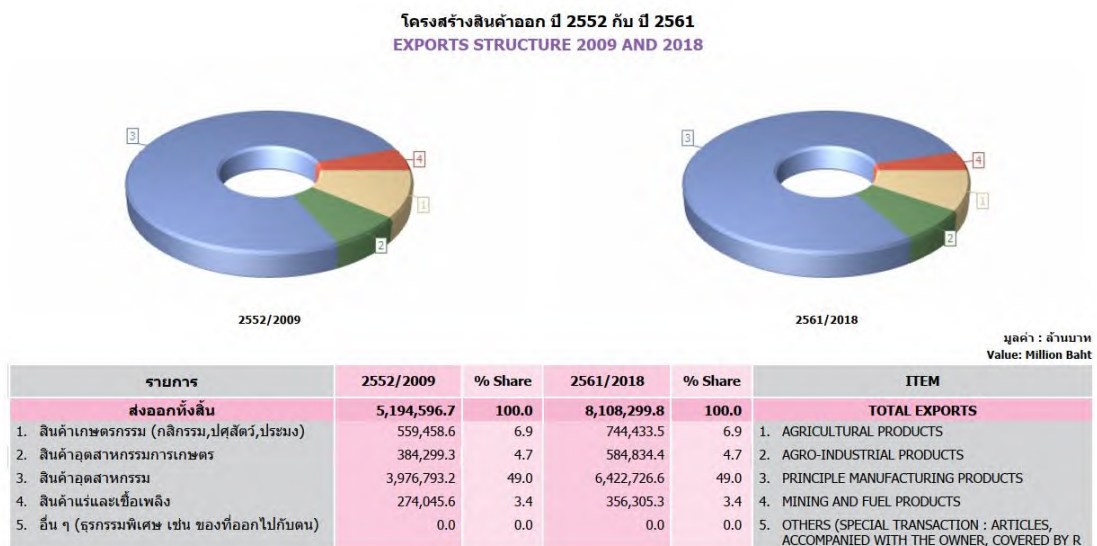
ยุคที่ 5 ธุรกิจระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน ในยุคปัจจุบันการค้าโลกมุ่งที่จะผลักดันการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้ไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยเฉพาะกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับการส่งข้อมูลดิจิทัลข้ามพรมแดน ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้ทำได้ง่ายขึ้น เกิดตลาดการค้าสินค้าและบริการออนไลน์มากขึ้น เกื้อหนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลในปัจจุบัน

ขณะนี้กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ได้พัฒนาไปอย่างมาก ระบบการค้าโลกปัจจุบันนี้ก็คือ การส่งข้อมูลดิจิทัลให้เป็นระบบการบริการ ซึ่งเป็นไปตามข้อผูกพันการเปิดเสรีของแต่ละประเทศภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) แต่หากข้อมูลดิจิทัลอยู่ในรูปผลิตภัณฑ์ทางกายภาพ ก็จะเป็นตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าสินค้า (GATT) นอกจากนี้ ยังมีความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกทางการค้า (TFA) ซึ่งมีส่วนช่วยลดภาระด้านเอกสารศุลกากรและจะส่งผลให้วิสาหกิจขนาดเล็กมีโอกาสดำเนินการค้าในยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงการค้าในบริบทโลกจะเน้นไปที่ธุรกิจต่างๆ ได้แก่ แพลตฟอร์มหรือ E-Marketplace, E-Commerce รวมถึงผู้ให้บริการเครือข่าย, การพัฒนา Application, การขนส่งโลจิสติกส์, ธุรกิจประกันภัย ประกันชีวิต, Fintech, E-Payment เป็นต้น

การนำเข้าและส่งออกของประเทศไทยในปัจจุบัน

โครงสร้างการส่งออกของไทย

การส่งออกสินค้าตามโครงสร้างสินค้าสำคัญของไทย แบ่งเป็น 4 ประเภทหลักๆ ได้แก่ 1) สินค้าเกษตรกรรม (กลีกรรรม,ปศุสัตว์,ประมง) 2) สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร 3) สินค้าอุตสาหกรรม 4) สินค้าแร่และเชื้อเพลิง จากข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2561 พบว่าในปี 2561 ประเทศไทยมีมูลค่าสินค้าส่งออกรวมทั้งสิ้น 8,108,299.8 ล้านบาท โดยมีมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 6,422,726.6 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด คือ ร้อยละ 49 รองลงมาเป็นสินค้าเกษตรกรรม ร้อยละ 6.9 มูลค่า 744,433.5 ล้านบาท สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร ร้อยละ 4.7 มูลค่า 584,834.4 ล้านบาท และสินค้าแร่และเชื้อเพลิง ร้อยละ 3.4 มูลค่า 356,305.3 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 โครงสร้างสินค้าส่งออก ปี 2552 กับปี 2561 (Exports Structure 2009 and 2018)

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร (2562)

และจากข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2561 ก็ได้มีการจัดอันดับสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยในปี 2561 ที่มีมูลค่าส่งออกสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์ยาง เม็ดพลาสติก น้ำมันสำเร็จรูป เคมีภัณฑ์ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 1.2